

اطلس تاریخی سادات ایران

از آغاز ورود تا پایان قرن نهم هجری قمری

سادات همدان

www.ketab.ir

غلامرضا جلالی

سرشناسه: جلالی، غلامرضا، ۱۳۳۲-
 عنوان و نام پدیدآور: اطلس تاریخی سادات ایران (از آغاز ورود تا پایان قرن نهم هجری قمری)؛ سادات همدان / غلامرضا جلالی.
 مشخصات نشر: مشهد: بنیاد پژوهشهای اسلامی، ۱۴۰۱.
 مشخصات ظاهری: ۲۳۲ص: مصور (رنگی)، نقشه، جدول، نمودار.
 شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۰۵۹۳-۳.
 وضعیت فهرست‌نویسی: فیا.
 یادداشت: نمایه.
 یادداشت: کتابنامه، ص. [۱۶۵]-۲۳۲.
 موضوع: سادات (خاندان) -- نسبنامه؛ Sadat family -- Genealogy.
 موضوع: طایفه‌ها -- ایران -- تاریخ؛ Clans -- Iran -- History.
 موضوع: قوم‌شناسی -- ایران -- تاریخ؛ Ethnology -- Iran -- History.
 شناسه افزوده: بنیاد پژوهشهای اسلامی.
 رده‌بندی دیویی: ۲۹۷/۹۸.
 رده‌بندی کنگره: BP ۵۳/۷.
 شماره کتاب‌شناسی ملی: ۸۸۶۹۳۶۰.

بنیاد پژوهش‌های اسلامی
 آستان قدس رضوی

اطلس تاریخی سادات ایران

از آغاز ورود تا پایان قرن نهم هجری قمری؛ سادات همدان

غلامرضا جلالی

ارزیابان: دکتر سید حسن حسینی، دکتر محمدعلی قربانی

ویراستار: دکتر محمدرضا بهادری

نمونه خوان: محمدجواد هوشیار

ترسیم نقشه‌ها: ابوالفضل زارعی

ترسیم شجرات: پیروز جلالی

حروف‌نگار: محمود رسولی

طراح جلد: مسعود شاکری

چاپ اول: ۱۴۰۱ / شمارگان: ۳۰۰ نسخه، وزیری / بها: ۲,۳۰۰,۰۰۰ ریال

چاپ و صحافی: مؤسسه چاپ و انتشارات آستان قدس رضوی

بنیاد پژوهشهای اسلامی آستان قدس رضوی، مشهد: صندوق پستی ۳۶۶-۹۱۷۳۵

تلفن و دوزنگار واحد فروش بنیاد پژوهشهای اسلامی: ۰۵۱-۳۲۲۳۰۸۰۳

www.islamic-rf.ir

info@islamic-rf.ir

حق چاپ محفوظ است

فهرست مطالب

۷ سخن ناشر
۹ پیشگفتار
۱۷ روزشمار
۲۹ بخش نخست: تاریخ همدان
۳۲ آغاز دوره اسلامی شهر همدان
۳۳ همدان در دوره عباسیان
۳۶ جریان های دینی و فکری همدان
۳۷ خرم دینان
۳۸ معتزلیان
۳۹ همدان در دوره آل بویه
۴۵ همدان در دوره سلجوقیان
۴۵ مشبهه
۴۷ مجتبره
۴۸ رواج زبان و ادبیات پهلوی در همدان
۴۹ گرایش های عرفانی در عصر سلجوقیان
۵۴ سلطان محمد خوارزمشاه و تشیع
۵۶ انتخاب قوام الدین علاء الملک علوی برای خلافت

۵۹.....	ورود سپاهیان مغول به همدان
۶۲.....	سادات و صوفیان در عصر ایلخانان
۶۵.....	سادات همدان از دوره تیموریان تا صفویان
۶۷.....	همدان در کشمکش سلسله‌های محلی
۶۹.....	بخش دوم: سادات همدان
۷۱.....	فصل اول: جایگاه تاریخی و نقش فرهنگی سادات حسنی
۸۰.....	فصل دوم: مهاجرت فرزندان حسن امیر به همدان
۸۲.....	فرزندان حسن امیر بن زید بن حسن <small>علیه السلام</small>
۸۴.....	فرزندان محمد بطحانی
۸۸.....	محمد بن علی علوی حسنی
۹۱.....	فرزندان حسن بصری بن محمد بطحانی
۹۸.....	فرزندان ابو عبدالله حسین
۱۱۳.....	فرزندان ابوهاشم زید
۱۲۲.....	فرزندان سید فخرالدین علاء الدوله عربشاه
۱۲۷.....	سادات سیاه‌پوش
۱۲۹.....	فصل سوم: سادات حسنی فرزندان حسن مثنی
۱۳۱.....	فرزندان حسن مثنی
۱۳۲.....	فرزندان عبدالله محض
۱۴۲.....	فصل چهارم: سادات حسینی همدان
۱۴۴.....	میرسید علی همدانی
۱۴۶.....	میرسید علی همدانی در کشمیر
۱۵۵.....	فرزندان امام جعفر صادق <small>علیه السلام</small> در همدان

سخن ناشر

عن عبد السلام بن صالح الهروی قال: سَمِعْتُ أَبَا الْحَسَنِ عَلِيَّ بْنَ مُوسَى الرِّضَا عليه السلام يقول: رَجِمَ اللَّهُ عَبْدًا أَحْيَا أَمْرَنَا. فَقُلْتُ لَهُ: وَكَيْفَ يُحْيِي أَمْرَكُمْ؟ قَالَ: يَتَعَلَّمُ عُلُومَنَا وَيُعَلِّمُهَا النَّاسَ، فَإِنَّ النَّاسَ لَوْ عَلِمُوا مَحَاسِنَ كَلَامِنَا لَاتَّبَعُونَا.^۱

حمد و سپاس بی حد خداوند بزرگ و دانا را سزد که غایت آفرینش انسان را معرفت و عبودیت ذات مقدس خود قرار داد و فرمود: ﴿وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ﴾.^۲ درود بر پیامبران الهی به ویژه حضرت خاتم انبیاء محمد مصطفی صلی الله علیه و آله که با تزکیه و تعلیم کتاب و حکمت، زمینه ساز تحقق این هدف متعالی شدند و سلام بر امامان معصوم علیهم السلام به خصوص عالم آل محمد صلی الله علیه و آله حضرت امام علی بن موسی الرضا علیه السلام که ستارگان پرفروغ آسمان معرفت و عبودیت اند و راهنمایان بشر در صراط مستقیم معرفت و بندگی، و رحمت خدا بر عالمان و پژوهشگرانی که در طول تاریخ با فراگیری و نشر علوم و معارف اسلامی به احیای امر امامت و ولایت پرداخته و مردم را با زیبایی های فرهنگ اصیل اهل بیت علیهم السلام آشنا ساخته اند.

بنیاد پژوهش های اسلامی آستان قدس رضوی بر اساس نگاه ژرف تولیت فقید این آستان ملک پاسبان در سال ۱۳۶۳ به دستور معظم له تأسیس شد و با الهام از منویات رهبر

۱. ابن بابویه، محمد بن علی، عیون أخبار الرضا علیه السلام، ج ۱، ص ۳۰۷؛ از امام رضا علیه السلام شنیدم که می فرمود:

خدا رحمت کند کسی که امر ما را زنده کند. عرض کردم: امر شما را چگونه زنده کند؟ فرمود: علوم ما را فراگیرد و به مردم بیاموزد، که اگر مردم زیبایی های کلام ما را بدانند از ما پیروی خواهند کرد.

۲. ذاریات (۵۱): ۵۶ «و جن و انس را نیافریدم مگر برای آنکه مرا پرستند».

کبیرانقلاب اسلامی، حضرت امام خمینی ره و دیدگاه‌های حکیمانه خلف صالح ایشان، مقام معظم رهبری، حضرت آیت الله العظمی خامنه‌ای مدّ ظلّه العالی، و رهنمودهای تولیت معرّز جناب حجت الاسلام و المسلمین مروی، با تشکیل گروه‌های پژوهشی و استفاده از نخبگان حوزه و دانشگاه، در راستای تأمین نیازهای فرهنگی جامعه و نظام اسلامی و نسل جوان و زائران بارگاه منور رضوی، به پژوهش و نشر علوم و معارف اسلامی نبوی و سیره اهل بیت عصمت علیهم السلام پرداخته و به فضل الهی به توفیقات ارزنده‌ای دست یافته است.

مسئله اصلی ما در این اثر و به طور کلی در اطلس مهاجرت سادات به فلات ایران، کندوکاو علمی در زمینه مهاجرت سادات و تحقیق تاریخی، تمدنی و فرهنگی در این حوزه و ارتباط آن با تحولات تاریخی تشیع، طی سده‌های پیش از روی کار آمدن دولت صفوی در ایران است.

این مطالعات ضمن برخورداری از وجوه کاربردی و میان‌رشته‌ای، احیای تبارشناسی را نیز به عهده دارد. کتاب حاضر ضمن معرفی سادات حسینی، حسینی، موسوی و رضوی همدان و برخی چهره‌های برجسته آنان در دوره‌های گوناگون تاریخ، و چگونگی ارتباطشان با دولتمردان و حاکمان محلی، شجره‌نامه‌های مستند آنان و مطالعه تطبیقی سادات با مزارات موجود در این شهر را به صورت جامع دنبال می‌کند؛ مطالعاتی که پیش از این به انجام نرسیده و همین امور از مزایای این پژوهش شمرده می‌شود.

بنیاد پژوهش‌های اسلامی
آستان قدس رضوی